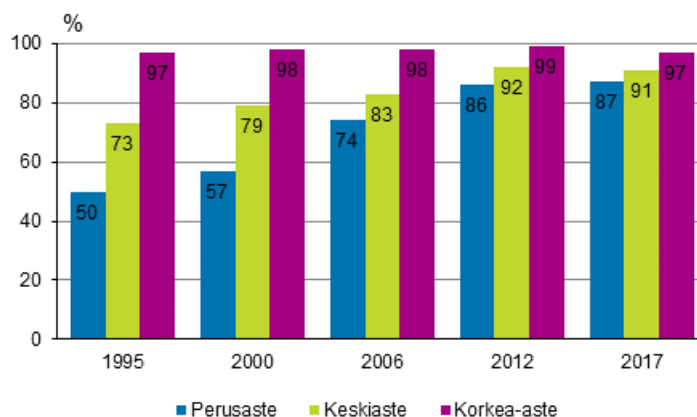

Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2017

Vähintään yhtä vierasta kieltä osaa 93 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä

Useampi kuin yhdeksän kymmenestä 18–64-vuotiaasta suomalaisesta ilmoitti osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä. Määrä on sama kuin viisi vuotta aiemmin. Koulutusasteen ja vieraiden kielten osaamisen välinen riippuvuus on vähentynyt ja kielitaitoaan ovat eniten vuodesta 1995 lisänneet pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneet, osuus on kasvanut 37 prosenttiyksikköä vuoteen 2017 mennessä. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen Aikuiskoulutustutkimus 2017:sta.

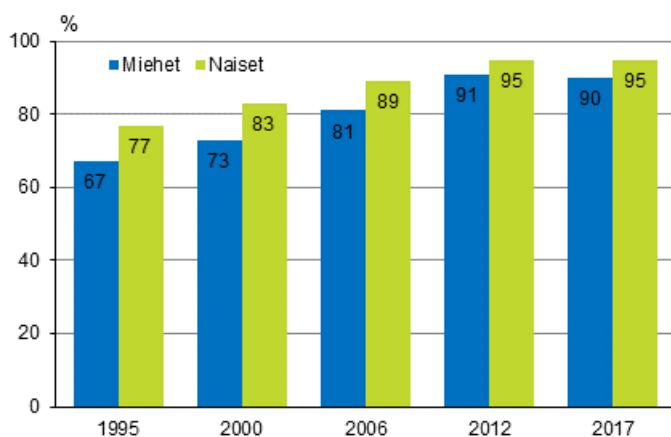
Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat koulutusasteen mukaan vuosina 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017 (18–64-vuotias väestö), %

Pidemmän pohjakoulutuksen saaneet osasivat vieraita kieliä useammin kuin lyhyemmän pohjakoulutuksen saaneet. Kun korkea-asteen tutkinnon suorittaneista lähes kaikki osasivat ainakin yhtä vierasta kieltä, niin keskiasteen tutkinnon suorittaneista osaajia oli 91 prosenttia ja perusasteen tutkinnon suorittaneista 87 prosenttia.

Koulutusasteen ja vieraiden kielten osaamisen välinen riippuvuus on vähentynyt merkittävästi 22 vuodessa. Tuona aikana pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneet ovat lisänneet kielitaitoaan eniten, 37 prosenttiyksikköä. Myös keskiasteen tutkinnon suorittaneiden kielitaito lisääntyi tasaisesti vuodesta 1995 vuoteen 2012, lähes 20 prosenttiyksikköllä. Vuonna 2017 perus- ja korkea-asteen suorittaneiden kielten osaamisessa oli eroa enää 10 prosenttiyksikköä.

Vähintään yhtä vierasta kieltä osaavat sukupuolen mukaan vuosina 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017 (18–64-vuotias väestö), %

Kielten osaaminen lisääntyi vuodesta 1995 vuoteen 2012 asti, jolloin vähintään yhtä vierasta kieltä ilmoitti ainakin jonkin verran osaavansa 93 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä. Vielä vuosina 1995 ja 2000 miehistä 10 prosenttiyksikköä harvempi kuin naisista ilmoitti osaavansa vieraita kieliä. Ero oli puolittunut vuoteen 2017 mennessä. Vieraiden kielten osaajia oli vuonna 2017 saman verran kuin viisi vuotta aiemmin, 93 prosenttia 18–64-vuotiaasta väestöstä.

Lähes kaikki alle 45-vuotiaat osasivat vähintään yhtä vierasta kieltä (96-97 prosenttia). Vanhemmista, 45–54-vuotiaista 92 prosenttia osasi vähintään yhtä kieltä ja 55–64-vuotiaistakin 83 prosenttia.

Eniten puhutut vieraat kielet olivat järjestyksessä englanti, ruotsi ja saksa. Englantia ilmoitti osaavansa yhdeksän, ruotsia seitsemän ja saksaa kolme kymmenestä 18–64-vuotiaasta.

Aikuiskoulutustutkimuksen vastaajilta kysyttiin heidän äidinkieltään sekä mitä vieraita kieliä he osaavat. Heitä pyydettiin myös arvioimaan itse kielitaitonsa tasoa heille annetusta valmiista luokituksesta. Osaamisen alin taso tarkoitti vain muutamien sanojen ja fraasien ymmärtämistä, ylin taso kielen melkein täydellistä hallintaa.

Sisällys

1. Englantia, ruotsia ja saksaa osataan eniten	4
2. Englantia osataan parhaiten	5
3. Useampaa kuin yhtä vierasta kieltä osaa 78 prosenttia suomalaisista.....	8

Taulukot

Taulukko 3.1 Kahden kielen osaaminen (englanti, ruotsi, saksa) vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö)	8
---	---

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vieraiden kielten osaaminen ja osattujen kielten määrä vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö).....	9
---	---

Kuviot

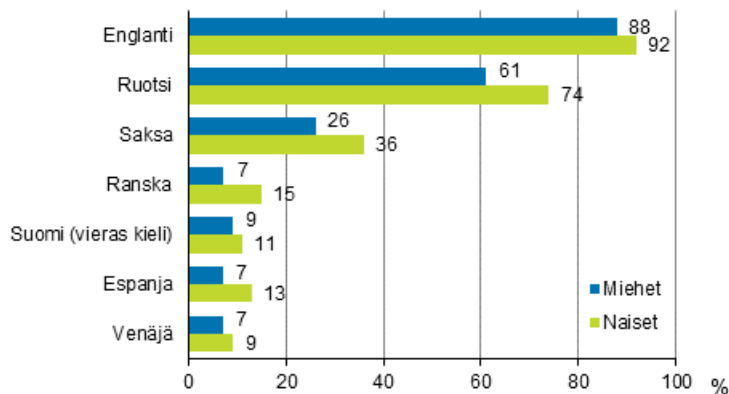
Kuvio 1.1 Vieraiden kielten osaaminen sukupuolen mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %.....	4
Kuvio 1.2 Vieraiden kielten osaaminen vuosina 2000, 2006, 2012 ja 2017 (18-64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %.....	4
Kuvio 2.1 Englannin kielen osaaminen eri taitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, muut kuin englantia äidinkielenään puhuvat), %.....	5
Kuvio 2.2 Englannin kielen osaaminen eri taitotasolla iän mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, muut kuin englantia äidinkielenään puhuvat), %	6
Kuvio 2.3 Ruotsin kielen osaaminen eri taitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, muut kuin ruotsia äidinkielenään puhuvat), %.....	6
Kuvio 2.4 Ruotsin kielen osaaminen eri taitotasolla iän mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, muut kuin ruotsia äidinkielenään puhuvat), %	7
Kuvio 2.5 Saksan kielen osaaminen eri taitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, muut kuin saksaa äidinkielenään puhuvat), %.....	7
Kuvio 3.1 Osattujen vieraiden kielten määrä sukupuolen mukaan vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %	8
Laatuseloste: Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2017.....	10

1. Englantia, ruotsia ja saksaa osataan eniten

Vieraista kielistä eniten osattiin englantia, ruotsia ja saksaa. Englantia hallitsi yhdeksän kymmenestä vastaajasta, ruotsia seitsemän kymmenestä ja saksaa kolme kymmenestä vastaajasta. Ranskaa taitavien osuus oli selvästi pienempi, noin 11 prosenttia vastaajista. Suomea vieraana kielenä ja espanjaa osasi 10 prosenttia ja venäjää kahdeksan prosenttia 18–64-vuotiaista (kuvio 1.1).

Naiset osasivat kieliä paremmin kuin miehet. Suurin ero (13 prosenttiyksikköä) naisten hyväksi oli ruotsin kielen kohdalla, jota naisista osasi kolme neljästä ja miehistä alle kaksi kolmasosaa. Saksaa taitavien naisten osuus oli kymmenen prosenttiyksikköä suurempi miehiin verrattuna ja ranskan kielessä kahdeksan prosenttiyksikköä.

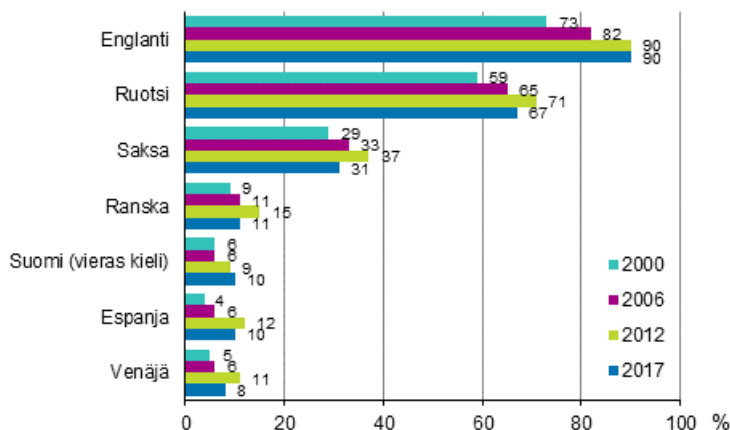
Kuvio 1.1 Vieraiden kielten osaaminen sukupuolen mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %

Vieraiden kielten osaaminen on yleisesti lisääntynyt vuosituhannen alusta vuoteen 2012 asti, jona aikana mm. englannin ja ruotsin kielten osaaminen oli lisääntynyt tasaisesti tutkimuskerroittain. Seuraavaan tutkimusvuoteen 2017 mennessä vieraiden kielten osaamisen kasvu oli pysähtynyt ja vuosina 2012 ja 2017 vieraiden kielten osaajia (vähintään yksi vieras kieli) oli yhtä paljon (93 prosenttia). Tuona aikana oli muutoksia kuitenkin tapahtunut eri kielten osaajien osuuksissa.

Vuodesta 2012 vuoteen 2017 englannin osaajien määrä oli pysynyt saman suuruisena, mutta ruotsin osaajia oli 4 prosenttiyksikköä vähemmän. Saksan kielen osaajien osuus laski kuusi prosenttiyksikköä ja ranskan osaajien osuus neljä prosenttiyksikköä viidessä vuodessa (kuvio 1.2).

Kuvio 1.2 Vieraiden kielten osaaminen vuosina 2000, 2006, 2012 ja 2017 (18–64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %

2. Englantia osataan parhaiten

Aikuiskoulutustutkimuksessa kysyttiin vastaajilta myös vieraiden kielten osaamisen tasoa. Taitotaso tuli arvioida jokaisesta osatusta vieraasta kielestä. Taitotasoluokitus oli neliluokkainen:

- Ymmärtää vain muutamia sanoja ja fraaseja. (*osaa vain vähän kieltä*)
- Ymmärtää ja osaa käyttää tavallisimpia arkipäivän ilmaisuja. Käyttää kieltä tutuissa ja yksinkertaisissa tilanteissa. (*perustason kielenkäyttäjä*)
- Ymmärtää oleellisen selkeästä kielestä ja pystyy tuottamaan yksinkertaista tekstiä. Pystyy kuvailemaan kokemuksiaan ja tapahtumia. (*itsenäinen kielenkäyttäjä*)
- Ymmärtää vaativaa tekstiä ja käyttää kieltä sujuvasti. Hallitsee kielen melkein täydellisesti. (*taitava kielenkäyttäjä*)

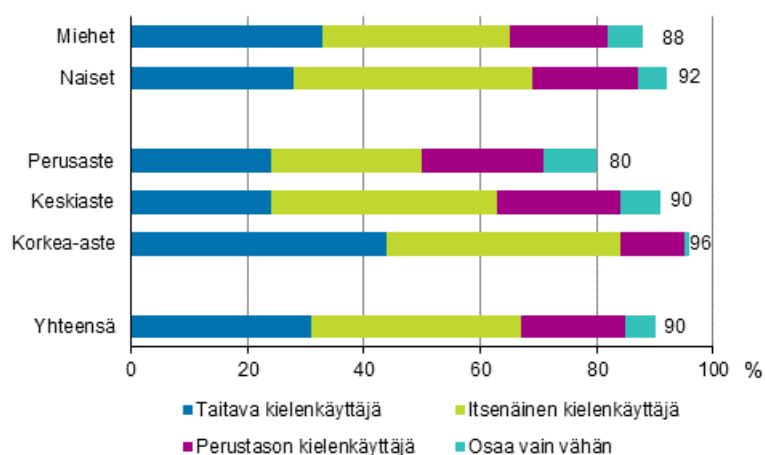
Englannin kielen osaajat

Aikuisväestö sekä osaa eniten että on taidoiltaan korkeammalla tasolla englannissa kuin muissa kielissä. Taitavaksi englannin kielenkäyttäjäksi arvioi itsensä kolmannes aikuisista. Itsenäisenä kielenkäyttäjänä itseään piti runsas kolmasosa, perustason kielenkäyttäjänä vajaa viides ja vain vähän englantia ilmoitti osaavansa viisi prosenttia vastaajista. Täysin englantia osaamattomia oli kymmenesosa vastaajista.

Naiset olivat itsenäisiä kielenkäyttäjiä useammin kuin miehet, neljä kymmenestä verrattuna miesten kolmasosaan. Miehistä 12 prosenttia ei osannut lainkaan englantia, mikä on neljä prosenttiyksikköä enemmän kuin naisilla. Itsensä taitavaksi kielenkäyttäjäksi arvioi miehistä kolmannes ja naisista viisi prosenttiyksikköä harvempi. Perustason kielenkäyttäjien ja vain vähän osaavien ryhmät olivat miehillä ja naisilla saman suuruiset (kuvio 2.1).

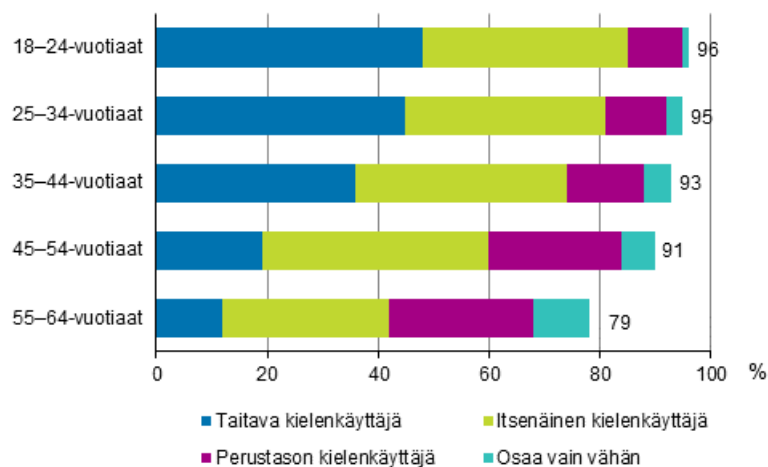
Suoritettu pohjakoulutus vaikutti englannin kielen osaamiseen. Korkea-asteen koulutuksen saaneista runsas neljä kymmenestä koki olevansa taitava kielenkäyttäjä. Vähintään itsenäisiä kielenkäyttäjiä oli korkea-asteen koulutuksen omaavista 84 prosenttia, mikä on lähes kaksi kertaa enemmän kuin perusasteen koulutuksen omaavilla. Keskiasteen koulutuksen omaavista vähintään itsenäisiä kielenkäyttäjiä oli reilut kuusi kymmenestä.

Kuvio 2.1 Englannin kielen osaaminen eri taitotasolla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, muut kuin englantia äidinkielenään puhuvat), %

Nuoremmat osasivat paremmin englantia kuin vanhemmat. Taitavia kielenkäyttäjiä oli alle 25-vuotiaista lähes puolet ja 25–34-vuotiaistakin melkein yhtä paljon (45 prosenttia). Ikäryhmässä 55–64-vuotiaat heitä enää oli noin joka kymmenes. Vähintään itsenäisiä englanninkielen käyttäjiä oli alle 35-vuotiaista yli 80 prosenttia. Osuus laski tasaisesti iän myötä ja 55–64-vuotiaista englantia tällä tasolla ilmoitti osaavansa 42 prosenttia (kuvio 2.2).

Kuvio 2.2 Englannin kielen osaaminen eri taitotasoilla iän mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, muut kuin englantia äidinkielenään puhuvat), %

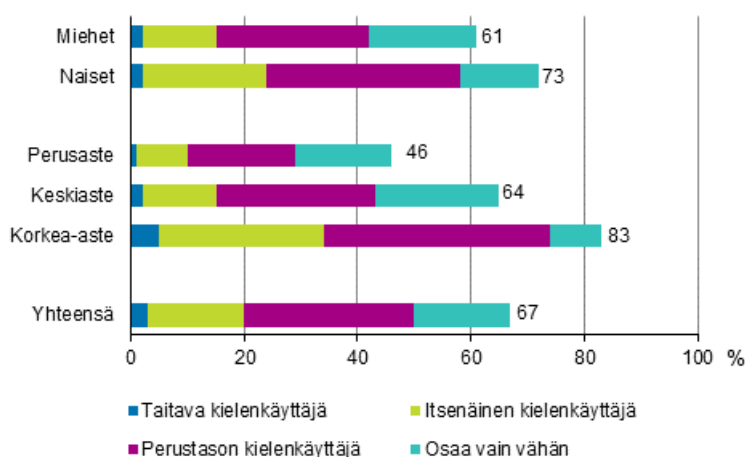

Ruotsin kielen osaajat

Aikuisväestö osasi ruotsia seuraavaksi eniten englannin jälkeen. Ruotsin kielen taitotaso on kuitenkin huomattavasti alhaisempi kuin englannin. Kun taitavasti ruotsia osasi käyttää kolme prosenttia vastaajista ja itsenäisesti 17 prosenttia vastaajista, niin englannin kieltä osaavilla vastaavat osuudet olivat lähes 30 prosenttia ja 36 prosenttia. Perustason ruotsin kielenkäyttäjää oli noin 30 prosenttia ja vain vähän ilmoitti osaavansa 17 prosenttia aikuisista (kuvio 2.3).

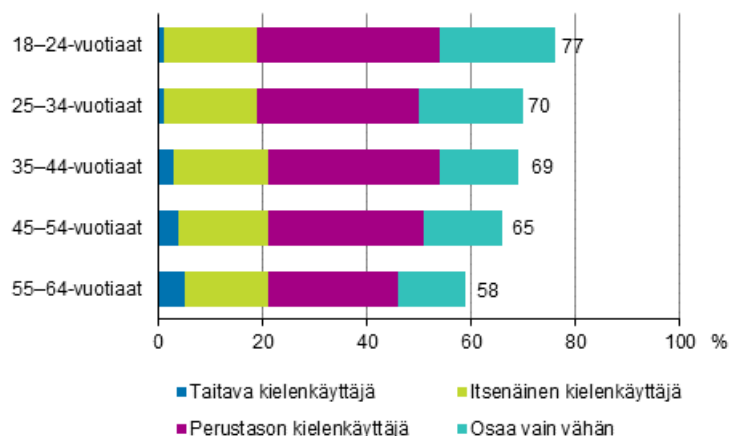
Naisista vähintään itsenäisiä ruotsin kielenkäyttäjää oli neljäsosa ja miehistä selvästi vähemmän eli joka seitsemäs. Korkea-asteen koulutuksen saaneet ilmoittivat osaavansa ruotsia muita useammin ja paremmin. Heistä vähintään itsenäisiä kielenkäyttäjää oli kolmasosa, mikä on yli kaksinkertainen määrä keskiasteen koulutuksen suorittaneisiin ja runsas kolminkertainen määrä pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneisiin verrattuna.

Kuvio 2.3 Ruotsin kielen osaaminen eri taitotasoilla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, muut kuin ruotsia äidinkielenään puhuvat), %

Ruotsin kielessä taitavien osaajien jakautuminen ikäryhmittäin poikkeaa englannin taitavista osaajista siten, että eniten taitavia kielenkäyttäjää on vanhimmassa ikäryhmässä. Alle 35-vuotiaissa tällä tasolla ruotsia osaavia on vain yksi prosentti, vanhimmassa ikäryhmässä viisi prosenttia. Vähintään itsenäisellä tasolla ruotsia osasi kaikissa ikäryhmissä noin joka viides (kuvio 2.4).

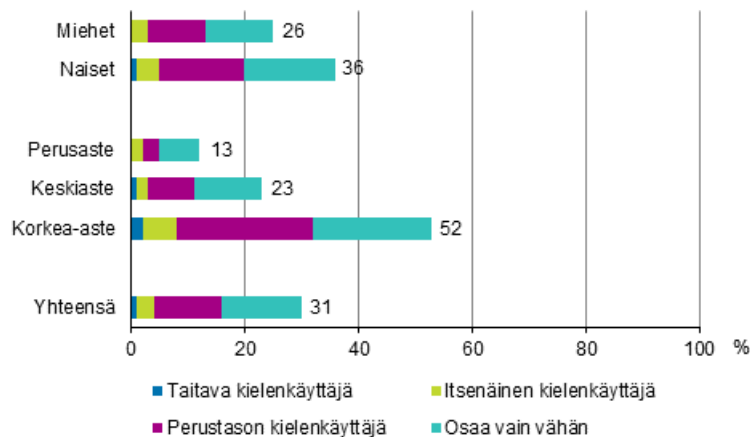
Kuvio 2.4 Ruotsin kielen osaaminen eri taitotasoilla iän mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, muut kuin ruotsia äidinkielenään puhuvat), %

Saksan ja ranskan osaajat

Saksaa ja ranskaa taitavia oli selvästi vähemmän kuin englantia ja ruotsia osaavia. Saksaa osasi 31 prosenttia vastaajista ja ranskaa 11 prosenttia vastaajista. Näissä kielissä taitavat ja itsenäiset kielenkäyttäjät ovat vähemmistönä ja osaaminen painottuu perustaitojen hallintaan tai vain vähän osaamiseen. Naisista reilu kolmannes osasi saksaa ja miehistä noin joka neljäs. Korkea-asteen koulutuksen saaneista joka toinen osasi saksaa, mikä on neljä kertaa enemmän kuin perusasteen tutkinnon suorittaneilla ja yli kaksinkertainen määrä keskiasteen tutkinnon saaneisiin verrattuna (kuvio 2.5).

Kuvio 2.5 Saksan kielen osaaminen eri taitotasoilla sukupuolen ja koulutusasteen mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, muut kuin saksaa äidinkielenään puhuvat), %

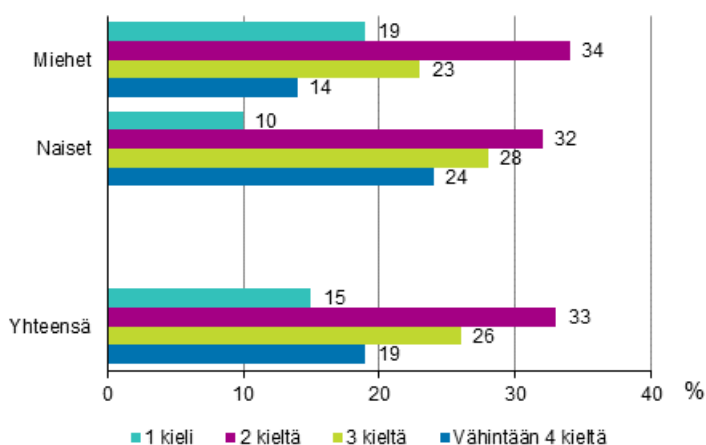
Naisista ranskaa osasi 15 prosenttia ja miehistä seitsemän. Pidempään koulutetut osasivat ranskaa enemmän kuin lyhyempään koulutetut. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneista joka viides osasi ranskaa, keski- ja perusasteen tutkinnon suorittaneista molemmista seitsemän prosenttia.

3. Useampaa kuin yhtä vierasta kieltä osaa 78 prosenttia suomalaisista

Vastaajan osaamien kielten määrää laskettaessa otettiin huomioon kaiken tasoinen osaaminen, myös vain vähän kieltä osaavat laskettiin mukaan. Kun vieraita kieliä kertoi osaavansa 93 prosenttia 18–64-vuotiaista, niin useampaa kuin yhtä vierasta kieltä heistä osasi 78 prosenttia.

Yhtä vierasta kieltä osasi joka seitsemäs, kahta vierasta kieltä joka kolmas ja kolmea tai useampaa kieltä lähes puolet aikuisista. Naiset osasivat useampia kieliä kuin miehet. Naisista vähintään neljää kieltä osasi 24 prosenttia ja miehistä kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän. Miehistä vain yhtä vierasta kieltä osasi joka viides ja naisista joka kymmenes (kuvio 3.1).

Kuvio 3.1 Osattujen vieraiden kielten määrä sukupuolen mukaan vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö, vieras kieli = muu kuin äidinkieli), %

Yleisin kahden osatun kielen yhdistelmä oli ruotsi ja englanti, joita osasi kaksi kolmesta aikuisista. Määränä tämä tarkoittaa lähes 2,2 miljoonaa suomalaista. Englantia ja saksaa osasi noin kolmannes ja lähes yhtä moni ruotsia ja saksaa.

Taulukko 3.1 Kahden kielen osaaminen (englanti, ruotsi, saksa) vuonna 2017 (18-64-vuotias väestö)

	Ruotsi		Saksa	
	%	N	%	N
Englanti	66	2 184 000	30	1 003 000
Ruotsi	.	.	27	882 000

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vieraiden kielten osaaminen ja osattujen kielten määrä vuonna 2017 (18–64-vuotias väestö)

	Osaako kieliä		Osattujen kielten määrä (osuus väestöstä)				Yhteensä		
	Kyllä		1 kieli	2 kieltä	3 kieltä	Vähintään 4 kieltä	Ei osaa		
	%		%	%	%	%	%	%	N
Ikä									
18–24-vuotiaat	97		11	42	26	18	3	100	463 250
25–34-vuotiaat	97		13	36	26	22	3	100	699 460
35–44-vuotiaat	96		16	31	29	20	4	100	663 695
45–54-vuotiaat	92		15	32	27	18	8	100	724 870
55–64-vuotiaat	83		18	26	22	17	17	100	739 770
Sukupuoli									
Miehet	90		19	34	23	14	10	100	1 666 069
Naiset	95		10	32	28	24	5	100	1 624 976
Sosioekonominen asema									
Maatalousyrittäjät	95		20	37	31	7	5	100	43 130
Muut yrittäjät	93		17	28	26	22	7	100	192 762
Ylemmät toimihenkilöt	97		5	25	34	33	3	100	588 589
Alemmat toimihenkilöt	95		12	36	29	19	5	100	732 451
Työntekijät	88		29	36	15	8	12	100	598 489
Opiskelijat	99		8	40	29	22	1	100	424 077
Eläkeläiset	78		17	25	22	13	22	100	208 261
Muu tai tuntematon	90		18	32	23	17	10	100	503 285
Koulutusaste									
Perusaste	87		22	36	17	12	13	100	661 392
Keskiaste	91		19	37	22	13	9	100	1 504 935
Korkea-aste	97		5	25	36	32	3	100	1 124 718
Kuntaryhmä									
Kaupunkimainen	94		14	31	28	22	6	100	2 331 637
Taajaan asuttu	88		19	37	22	11	12	100	484 587
Maaseutumainen	88		17	38	21	13	12	100	474 822
Kaikki	93		15	33	26	19	7	100	3 291 045
Yhteensä (N)	3 047 287		492 984	1 080 238	848 596	625 470	243 758	100	3 291 045

Laatuseloste: Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2017

1. Tilastotietojen relevanssi

Aikuiskoulutustutkimus on otostutkimus, jonka avulla selvitetään aikuisväestön osallistumista aikuiskoulutukseen, saadun koulutuksen kestoa ja sisältöä. Lisäksi tietoa tuotetaan aikuisten itseopiskelusta, koulutushalukkuudesta ja -tarpeesta, osallistumisen ehdoista, aikuiskoulutusta koskevista käsityksistä sekä vieraiden kielten osaamisesta.

Tilastokeskus on toteuttanut yhteisrahoitteisesti opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa seitsemän aikuiskoulutukseen osallistumista kartoittavaa tutkimusta. Ensimmäisen aikuiskoulutustutkimuksen tiedot kerättiin vuonna 1980. Vuodesta 1990 lähtien tutkimus on tehty noin viiden vuoden välein vuosina 1990, 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017. Vuosien 2006, 2012 ja 2017 aikuiskoulutustutkimukset ovat osa EU:n aikuiskoulutustutkimusta, jota koordinoi Euroopan unionin tilastovirasto (Eurostat).

Aikuiskoulutustutkimus antaa valtakunnallisesti kattavan kuvan suomalaisen aikuisväestön opiskelusta. Tutkimuksen tärkeimmät indikaattorit (aikuiskoulutuksen osallistumisaste ja osallistuneiden määrä sekä saadun koulutuksen volyyymi) ovat vertailukelpoisia aikaisempiin aikuiskoulutustutkimuksiin nähden. Noin 30:ssä Euroopan maassa vuosina 2016–2017 toteutettu EU-aikuiskoulutustutkimus (*Adult Education Survey, EU-AES*) mahdollistaa keskeisten indikaattorien kansainvälisen vertailun.

Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan ohjattujen oppimistilaisuuksien järjestämistä aikuisille.

Aikuiskoulutustutkimuksessa aikuiskoulutus on rajattu koulutusta antavan organisaation (oppilaitoksen, koulutusyrityksen tms. koulutuksen järjestäjän) perusteella. Annetun koulutuksen on oltava kestoltaan vähintään kuusi oppituntia. Aikuiskoulutukseen osallistumista selvitettiin tarkemmin haastattelua edeltävien 12 kuukauden viiteajanjaksolta.

Muut aikuiskoulutustutkimuksen keskeiset käsitteet ja määritelmät on esitetty tilaston kotisivuilla (www.tilastokeskus.fi/til/aku).

Tutkimuksen tuloksia käytetään valtakunnallisella tasolla muun muassa aikuiskoulutuksen kehittämisen, suunnittelun ja päätöksenteon pohjana sekä tieteellisissä tutkimuksissa. EU-aikuiskoulutustutkimuksen tiedonkeruulomakkeen kehittäminen tapahtuu Eurostatissa yhteistyössä EU-maiden asiantuntijoiden kanssa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Aikuiskoulutustutkimus on otantatutkimus. Tiedonkeruumenetelmänä vuonna 2017 oli yhdistelmäkeruu (mixed mode). Ensin vastaajille tarjottiin verkkovastaamismahdollisuutta (CAWI). Jos vastaaja ei suostunut tai pystynyt verkossa vastaamaan, pyrittiin häneltä saamaan käyntihaastattelu (CAPI).

Aikuiskoulutustutkimuksen otoksen pohjana on väestörekisterikopio, josta rajataan pois laitospöytäkirjat. Otantamenetelmänä on ositettu otanta. Suomen 18–64-vuotiasta väestöä kuvaava otoskehikko on ensin ositettu iän mukaan kolmeen ositteeseen ja lopullinen otos on poimittu käyttäen kussakin ositteessa systemaattista otantaa. Vuoden 2017 tutkimuksessa tehtiin lisäksi 65–69-vuotiaita koskeva erillisotos kansallisia tietotarpeita varten.

Aikuiskoulutustutkimus 2017 perusjoukkona olivat Suomessa pysyvästi asuvat 18–69-vuotiaat. Vuonna 2017 tutkimuksen otos oli 6 150 henkilöä. Keskeiset estimaatit julkaistaan kuitenkin koskien ikäluokkaa 18–64-vuotiaat. Tästä ikäluokasta on olemassa vertailukelpoista aikasarjatietoa aiemmilta tutkimuskerroilta.

Otoksen ylipeittoon lasketaan kuuluvaksi viimeisen rekisteripäivityksen jälkeen kuolleet, koko tutkimuksen referenssiajan aikana ulkomailla olleet ja laitospöytäkirjat. Vuoden 2017 aikuiskoulutustutkimuksen ylipeitto oli 76 henkilöä, yhteensä reilu prosentti otoksesta. Kun tutkimuksen brutto-otoksesta (6 150 henkilöä) poistetaan ylipeittoon kuuluvat 76 henkilöä, saadaan tutkimuksen lopulliseksi otokseksi 6 074 henkilöä.

Alipeiton muodostavat ne 18–69-vuotiaat, jotka ovat muuttaneet Suomeen rekisterin viimeisen päivittämisen jälkeen. Koska otoksen poiminnan ja tiedonkeruun välinen aika on suhteellisen lyhyt, ei alipeitto vaikuta olennaisesti otoksen ja sitä kautta tutkimuksen laatuun.

Tiedot kerättiin verkkovastaamisena (CAWI) ja tietokoneavusteisena käyntihaastatteluna (CAPI). Verkkovastausten osuus oli noin kaksi kolmannesta. Tilastokeskuksen koulutetut haastattelijat vastasivat käyntihaastatteluosuudesta. Haastattelut tehtiin huhti-kesäkuun aikana 2017. Kaikki otokseen kuuluneet henkilöt saivat ennen verkkolomakkeen avaamista tutkimusta käsittelevän kirjeen ja esitteen. Käyntihaastattelun keskimääräinen kesto oli noin 48 minuuttia ja verkkolomakkeen keskimääräinen täyttöaika noin 36 minuuttia.

Tutkimustuloksia (estimaatteja) laskettaessa käytetään painokertoimia, jotta tulokset saadaan vastaamaan koko 18–69-vuotiasta Suomessa asuvaa väestöä. Painokertoimet lasketaan kalibrointimenetelmällä. Tämä sekä vähentää kadosta aiheutuvaa harhaa että tehostaa estimointia.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otostutkimuksilla saatujen tietojen luotettavuuteen vaikuttavat mittausvirheet, vastauskato sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu. Mittausvirheitä voi syntyä siitä, että kysymyksiä voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoin tai että vastaajat jättävät kertomatta jotain. Mittausvirheitä pyritään vähentämään haastattelijakoulutuksen sekä lomakkeen testauksen avulla.

Tutkimuksen kato jaetaan yksikkö- ja erä- eli osittaiskatoon. Yksikkökato tarkoittaa, että otoshenkilöltä ei saada lainkaan haastattelua esimerkiksi kieltäytymisen tai tavoittamattomuuden takia. Yksikkökatoa voidaan korjata painokertoimien avulla. Eräkadolla taas tarkoitetaan kysymyskohtaista katoa. Tällöin haastattelu on saatu, mutta joissakin kysymyksissä esiintyy puutteita esimerkiksi haastattelun keskeytymisen tai vastaushaluttomuuden vuoksi.

Aikuiskoulutustutkimus 2017:n vastausosuus oli 56 prosenttia. Yksikkökadon kasvu on survey-tutkimusten suuri haaste. Aikuiskoulutustutkimuksessa vastausosuus laski vuoden 2012 tasosta 12 prosenttiyksikköä. Aikuiskoulutustutkimuksen vastausosuus laski selvästi myös vuodesta 1995 vuoteen 2006, kun taas vuodesta 2006 vuoteen 2012 vastausosuus hieman nousi. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Aikuiskoulutustutkimuksen vastausosuudet vuosina 1990, 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017

	Vastausosuus
Vuosi	%
1990	82
1995	82
2000	74
2006	65
2012	68
2017	56

Vuonna 2017 naiset osallistuivat tutkimukseen hiukan useammin kuin miehet. Samoin korkea-asteen koulutuksen saaneiden ja maaseutumaisissa kunnissa asuvien osallistumisaktiivisuus oli muita väestöryhmiä suurempaa. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Aikuiskoulutustutkimus 2017:n vastausosuus, kato ja otoksen koko eräiden taustamuuttujien mukaan (18–69-vuotiaat)

	Vastaus- osuus	Kato	Otos
	%	%	n
Sukupuoli			
Mies	54	46	3 055
Nainen	58	42	3 019
Ikä			
18–24-vuotiaat	49	51	340
25–34-vuotiaat	52	48	1 316
35–44-vuotiaat	56	44	1 240
45–54-vuotiaat	56	44	1 376
55–64-vuotiaat	60	40	1 411
65–69-vuotiaat	63	37	391
Koulutusaste			
Perusaste	44	56	1 093
Keskiaste	54	46	2 869
Korkea-aste	66	34	2 112
Kuntaryhmä			
Kaupunkimainen	55	45	4 389
Taajaan asuttu	57	43	889
Maaseutumainen	63	37	796
Yhteensä	56	44	6 074

Korkeasti koulutetut, yli 55-vuotiaat sekä maaseutumaisissa kunnissa asuvat ovat hieman yliedustettuina haastateltujen joukossa. Nämä vinoumat tasoittuvat kuitenkin painokertoimien avulla. Tarkempi katoanalyysi löytyy tutkimuksen peruseräraportista, joka ilmestyy joulukuussa 2018.

Osittaiskato kuvaa haastattelulomakkeen toimivuutta ja laatua. Suuri "Ei osaa sanoa" -vastausten osuus tietyn kysymyksen kohdalla kertoo joko kysymyksen vaikeaselkoisuudesta tai vastaajan vastaushaluttomuudesta. Aikuiskoulutustutkimuksen osittaiskato on verrattain pientä, kysymyskohtainen "EOS" -vastausten määrä on yleensä alle kaksi prosenttia. Osittaiskato nousee yli kymmenen prosentin vain muutamassa kysymyksessä. Osittaiskato ei aiheuta ongelmia tulosten luotettavuudelle.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeavat jonkin verran toisistaan. Tätä satunnaisvaihtelua arvioidaan keskivirheellä. Keskivirhe ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnot ovat keskittyneet otoskeskiarvon ympärille. Otoskoko ja muuttujien arvojen vaihtelu vaikuttavat keskivirheen suuruuteen. Keskivirheen avulla muuttujan estimaatille voidaan laskea luottamusväli, joka ilmaisee muuttujan arvon sijoittumisen tietyllä todennäköisyydellä kyseiselle välille.

$(1-a) \cdot 100$ %:n luottamusvälillä tarkoitetaan suljettua väliä, jolla parametrin oikea arvo on todennäköisyydellä $(1-a) \cdot 100$. 95 prosentin luottamusväliä vastaava ta arvo on 1,96.

Aikuiskoulutustutkimuksen keskeisille estimaateille lasketut keskivirheet ja luottamusvälit on esitetty sukupuolen mukaan taulukossa 3.

Taulukko 3. Eri aikuiskoulutusmuotojen osallistumisasteiden estimaatit, keskivirheet ja 95 %:n luottamusväli sukupuolen mukaan (Aikuiskoulutustutkimus 2017, 18–64-vuotias väestö)

	n	Osallistumisaste, (%)	Keskivirhe	Luottamusväli, (%-yksikköä)
Aikuiskoulutus				
Miehet	1 551	43	1,26	± 2,47
Naiset	1 618	54	1,24	± 2,43
Koko väestö (18–64-vuotiaat)	3 169	48	0,89	± 1,74
Työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus				
Miehet	1 271	44	1,39	± 2,72
Naiset	1 256	53	1,41	± 2,76
Työvoima (18–64-vuotiaat)	2 527	48	0,99	± 1,95
Henkilöstökoulutus				
Miehet	950	49	1,62	± 3,18
Naiset	1 016	58	1,55	± 3,04
Palkansaaajat (18–64-vuotiaat)	1966	53	1,13	± 2,21
Muu kuin työhön tai ammattiin liittyvä aikuiskoulutus				
Miehet	1 426	9	0,76	± 1,49
Naiset	1 471	19	1,02	± 2,00
Koko väestö (18–64-vuotias väestö, pl. opiskelijat ja varusmiehet)	2 897	14	0,64	± 1,26

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Aikuiskoulutustutkimus tehdään noin viiden vuoden välein. Ensimmäinen aikuiskoulutustutkimus tehtiin Tilastokeskuksessa vuonna 1980 ja tämän jälkeen se on tehty vuosina 1990, 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017. Suunnitelmassa on tehdä seuraava aikuiskoulutustutkimus vuonna 2022.

Vuonna 2017 aikuiskoulutustutkimuksen verkkotiedonkeruun vastaamisaika oli tammi-kesäkuussa ja käyntihaastattelut tehtiin huhti- ja kesäkuussa. Aikuiskoulutukseen osallistumista selvitettiin haastattelua edeltävien 12 kuukauden ajalta.

Aikuiskoulutustutkimuksen ennakkotiedot julkaistaan tutkimusvuotta seuraavana vuotena. Lopulliset tiedot julkaistaan peruseräraportissa tutkimusvuotta seuraavan tai sitä seuraavan vuoden aikana.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Aikuiskoulutustutkimus 2017:n peruseräraportti (*Osallistuminen aikuiskoulutukseen 2017*) julkaistaan joulukuussa 2018.

Tämän lisäksi tutkimuksen tuloksia julkaistaan tilaston kotisivuilla (www.tilastokeskus.fi/til/aku). Samasta osoitteesta ovat saatavilla myös tilaston kuvaus, aikaisemmat laatu- ja menetelmäselosteet sekä käytetyt luokitukset.

Tietoa käytetyistä käsitteistä löytyy Tilastokeskuksen käsitteetietokannasta ja tutkimuksen peruseräraportista. Käytetyt luokitukset löytyvät Tilastokeskuksen Internet-sivuilta ja tutkimuksen peruseräraportista.

Aikuiskoulutustutkimuksen tutkimusaineisto on käytettävissä tutkimustarkoituksiin käyttöluppaa ja tutkimussuunnitelmaa vastaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti yliopisto- ja korkeakoulututkijat saavat aineiston käyttöönsä veloittamatta. Toimintaohjeet aineiston

käyttöluvan hakemiseksi löytyvät Tilastokeskuksen Internet-sivuilta (<http://tilastokeskus.fi/meta/tietosuoja/kayttolupa.html>).

6. Tilaston vertailukelpoisuus

Suomalaisten aikuiskoulutukseen osallistumisesta on Tilastokeskuksessa saatavilla tietoa vuosilta 1980, 1990, 1995, 2000, 2006, 2012 ja 2017. Osallistumista kuvaavista indikaattoreista vertailukelpoisia vuoteen 1980 ovat osallistuminen aikuiskoulutukseen, osallistuminen työhön tai ammattiin liittyvään aikuiskoulutukseen sekä osallistuminen muuhun kuin työhön tai ammattiin liittyvään (yleissivistävään tai harrastustavoitteeseen) aikuiskoulutukseen. Osallistumisesta henkilöstökoulutukseen on aikasarjatietoja saatavilla vuodesta 1990 lähtien, samoin aikuiskoulutuksen ja sen eri muotojen volyyymistä (koulutuspäivät). Vuoden 2006 tutkimuksessa jouduttiin Eurooppalaisen aikuiskoulutustutkimuksen lomakkeen integroimisen vuoksi luopumaan itseopiskelun ja koulutuksen esteiden aikasarjoista.

Vuosien 2006, 2012 ja 2017 aikuiskoulutustutkimusten koulutuksen sisällön luokitus perustuu ISCED 2013 *Fields of Education Classification* -luokitukseen ja se poikkeaa jonkin verran vuoden 2000 Aikuiskoulutustutkimuksen koulutuksen sisällön luokituksesta.

Aikuiskoulutustutkimuksessa käytetyt luokitukset ovat: ikä, sukupuoli, koulutusaste (ISCED 2011), sosioekonomisen aseman luokitus 1989, maakunta, kuntaryhmä, ammattiluokitus 2010 (ISCO-08) sekä toimialaluokitus 2008.

7. Tietojen selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tilastokeskus tuottaa vuosittain tietoa myös opiskelijoista ja tutkinnoista sekä tekee erillistä tilastoa mm. oppilaitosten aikuiskoulutuksesta. Nämä tiedot ovat rekisteripohjaisia, kun taas aikuiskoulutustutkimus on otantatutkimus. Kun ollaan kiinnostuneita eri koulutusorganisaatioiden antamasta koulutuksen määrästä ja koulutukseen osallistuneiden määrästä, suositellaan käytettävän em. tilastoja. Aikuiskoulutustutkimus antaa tietoja muun muassa aikuiskoulutukseen osallistumisesta (osuudet, määrät), saadun koulutuksen sisällöistä ja kestoista sekä aikuiskoulutusta koskevista asenteista.

Kansallisen Aikuiskoulutustutkimus 2017:n ja Suomea koskevan EU-AES-tutkimuksen (*Adult Education Survey*) tulokset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Vaikka kansainvälisen AES-tutkimuksen Suomea koskevat tiedot perustuvat Aikuiskoulutustutkimus 2017:een, ovat aineistot joiltakin osin poikkeavia. Yhtenä keskeisenä erona on se, että EU-AES-aineisto perustuu 25–64-vuotiaisiin, mutta Suomen kansallisessa aikuiskoulutustutkimuksessa ovat mukana myös 18–24- sekä 65–69-vuotiaat.

Toinen ero koskee saadun koulutuksen jatkokysymyksiä ja niistä tehtyjä indikaattoreita. Kansallisessa aineistossa jatkokysymykset (muun muassa saadun koulutuksen sisältö, koulutuksen pituus ja sen rahoitus) on kysytty kaikista vastaajan käymistä kurseista, mutta Eurostatille tuotetussa kansainvälisesti vertailukelpoisessa aineistossa jatkokysymykset on kysytty vain vastaajan käymästä kahdesta satunnaisesti valitusta kurssista.

Aineistojen eroavaisuuksiin ollaan päädytty, jotta voidaan samanaikaisesti turvata sekä kansalliset tietotarpeet ja kansallisten aikasarjojen jatkuvuus että aikuiskoulutustutkimuksen kansainvälinen vertailukelpoisuus.

Kansainvälisen aikuiskoulutustutkimuksen (EU-AES) tuloksia on julkaistu vuodesta 2017 lähtien muun muassa Euroopan tilastoviraston kotisivuilla (epp.eurostat.ec.europa.eu).

Lisätietoja

Helena Niemi 029 551 2488

Timo Ruuskanen 029 551 3620

Vastaava tilastojohtaja:

Jari Tarkoma

aikuiskoulutus.tilastot@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Aikuiskoulutukseen osallistuminen 2017, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 2489-6918 (pdf)